

Bonaventura Homs, una bugadera de la Clota

OFICIS BONAVENTURA HOMES, UNA BUGADERA DE LA CLOTA

Cebrià Casas i Bonaventura Homs cap a l'últim terç del segle XIX. A sota, revers de la fotografia de Cebrià Casas

Carlota Giménez

Fotos: **Família López Corcoll**

S'ha parlat força de les dones d'Horta i la Clota que rentaven roba sobretot de la gent amb un cert nivell econòmic que es podien permetre pagar perquè els fessin la bugada. La cronista d'Horta, Dora Serra, va fer un bon treball de recull de dades de dones que van rentar roba durant més d'un segle i en què consistia aquesta feina tant dura ⁽¹⁾. També es va fer un treball de recerca ⁽²⁾ aprofundint més en la feina de les bugaderes de les quals se'n tenia notícia. Però tenint en compte que aquesta feina deixava poc rastre documental pel seu caire casolà, no resulta fàcil aprofundir en aquesta activitat que presumiblement va durar uns 150 anys a Horta i la Clota.

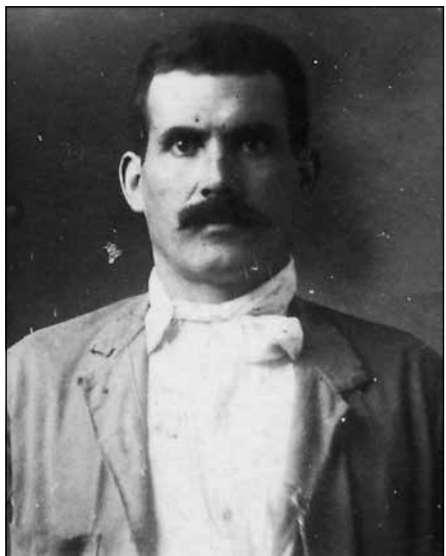
Una casa d'Horta o de la Clota havia de tenir tres coses imprescindibles: pou, safareig i hort. La disponibilitat d'aigua abun-

dant propiciava que, sobretot si es tenia un pou i un lloc on rentar la roba, hi hagués la possibilitat de treure un benefici amb la feina de rentar roba aliena.

I és que a part de la feina domèstica habitual de les dones de rentar la roba de la família, n'hi van haver unes quantes que van anar més enllà i disposaven d'altres dones jornaleres en petits negocis casolans de la feina de rentar la roba. Dones que duien endavant la casa amb tota la càrrega de la feina domèstica i els fills mentre els homes acostumaven a ser pagesos, paletes, o bobilers.

Aquest és el cas de Bonaventura Homs Garriga, amb el malnom de *la Catedral* perquè era molt alta. La seva besneta i la rebesneta ⁽³⁾ ens van fer notar que no sortia en cap dels treballs sobre les bugaderes. I és que n'hi devia haver tantes!, des de mitat del segle XIX fins a la que és considerada l'última bugadera d'Horta, Joaquina

Pere Corcoy, inicis del segle XX. A la dreta, l'Hospital de Sant Pau en construcció. Pere Corcoy és el tercer de l'esquerra

AUTOR: JOSÉ DE OLAIDE

Botey i Martí, morta el 1981. Existeix molt poca documentació i només es pot aconseguir informació a través de les famílies.

Bonaventura Homs, la Catedral

Era una bugadera de la Clota que va néixer cap el 1840 i va morir el 1907. Rentava la roba primer al carrer de la Puríssima en uns safareigs comunitaris. Més endavant aniria a viure al carreró de ca n'Iglésies número 10 (que disposava de dos safareigs amb teulada per resguardar-se de la pluja) on tenia dones jornaleres per fer la bugada de la clientela de Barcelona. La roba la traginava amunt i avall de Barcelona, Marcel·lí Oliva Yglesias, popular carreter de la Clota. Consta batejada a Sant Genís dels Agudells. Se la coneixia pel malnom de *la Catedral*, i per això no deuria ser rellevant que en papers oficials constés com a Bonaventura, Ventura o fins i tot Antonia. Era cosina de la també bugadera Teresa Yglesias Homs, mare de Marcel·lí Oliva.

Va tenir diversos fills (nens i nenes). Les nenes eren les que tenien el problema que naixien amb el *paladar tallat* (fissura palatina) i no sobreviuen perquè no podien succionar. El seu marit era **Cebrià Casas Graner**. Es van casar a finals de 1860 a la parròquia de Sant Joan d'Horta (en aquell moment, l'antiga església). Tenia un forn de totxos amunt de la riera Marcel·lí. A Horta i la Clota era molt freqüent que hi haguessin matrimonis de bugadera i paleta o bobiler (ladriller, consta sovint a la documentació).

Mercè Casas Homs, la filla

La filla petita va ser una nena, la Mercè, i la naturalesa mateixa es va encarregar de solucionar-ho: el paladar se li uní abans de néixer i va poder viure. Tot i això li va quedar una forma de parlar que costava d'entendre. Va seguir amb la feina de bugadera ajudant la seva mare primer i després encara va seguir uns anys amb els fills encara petits i quan la mare ja no hi era. Consta batejada a Santa Eulàlia de Vilapicina el 1877. Es va casar el 1903 amb **Pere Corcoy Corominas** a Sant Joan d'Horta quan tenia 26 anys. La Mercè Casas Homs va morir el 1961 als 82 anys.

Pere Corcoy va néixer el 1881 a Fustanyà, petit poble prop de Qeralbs, al Ripollès. Tenia dues germanes. Una d'elles, Marieta, va ser la primera que va arribar a Horta (cal recordar que això era abans de l'annexió a Barcelona, el 1904) i va obrir la primera botiga de queviures a la Clota, que va ampliar amb una carnisseria més endavant. Van venir després, el seu germà Pere, un altre germà i una germana que va anar a viure a Santa Eulàlia de Vilapicina.

Era paleta a jornal. Va intervenir en

INSTITUTO NACIONAL DE PREVISION
CAJA NACIONAL DE SEGURO DE ACCIDENTES DEL TRABAJO

RENTA N.º
14162

D. Mercedes Comas Homs
de 65 años, estado Viuda, domiciliada en
Calle de Pasadís, n.º 10
(Barcelona)

Madrid de de 19
El Jefe del Negociado de Rentas,
El Director de la C. N. S. A. T.

(Firma del pensionista.)

Huellas dactilares
(Firma del apoderado.)

Carnet de Mercè Comas per cobrar subsidi com a viuda

Quimeta Corcoy davant de la casa del carreró de ca n'Iglesias, 10 (anys trenta)

Mercè Casas i el seu net Pepito Vaqué, fill de la Quimeta, a la casa del carrer de Rivero, 62, els anys cinquanta

la construcció de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau cap el 1910. Va treballar a l'edifici principal, a la torre del Relotge del Pavelló de l'Administració. És molt probable que fos en la col·locació dels marcs de ferro de gran diàmetre per a les quatre esferes del relotge. En aquesta actuació va caure, però per sort va salvar la

vida. En una obra al carrer de Trafalgar va caure d'una bastida en fallar un tauló mal lligat, es va poder agafar a una corda, però el tauló li caure al cap i com que no es va poder recuperar de les ferides va morir a l'Hospital del Sagrat Cor, el 1934. La viuda va cobrar alguna cosa en compensació en temps de la República i a la postguerra

va cobrar un subsidi de l'Institut Nacional de Previsión.

El primer fill del matrimoni, Josep, va morir el 1912 quan tenia 8 anys. Aquesta mort va afectar molt la mare. Van venir després, la Mercè, la Quimeta i l'Antònia, la petita. La Mercè, va morir el 1939 quan anaven cap casa ella i el seu marit després del toc de queda a les deu i un soldat que estava fent guàrdia on es guardava la munició a la font d'en Marcel·lí li va disparar set trets perquè no van atendre a l'alto (que no van sentir). Es dona la circumstància que el dia o dies abans algú havia matat un soldat en aquella zona.

La Quimeta, igual que anteriorment la seva germana Mercè, va treballar de teixidora a la Comercial Sert de la Sagrera, es va casar amb Amadeu Vaqué Calvet i també vivien a la Clota.

El cognom d'aquesta família va anar de Corcoll a Corcoy segons qui escrivia el document. Per això en la documentació, sent de la mateixa família, es deien d'una manera o d'una altra. Fins i tot les germanes Antònia i Quimeta, la primera era Corcoll i la segona Corcoy.

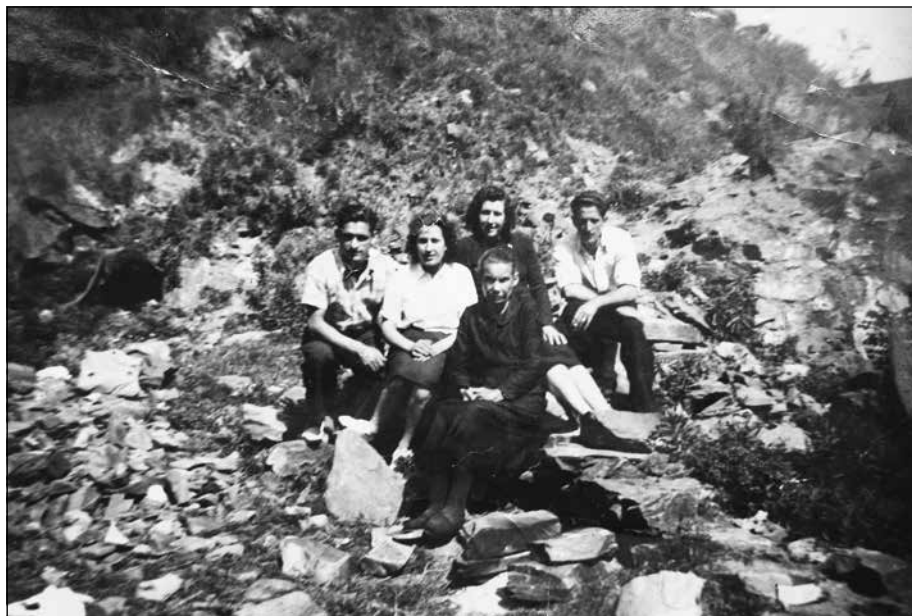
Antònia Corcoll Casas, la neta

L'Antonia va néixer el 5 d'abril de 1920 i només tenia 14 anys quan va morir el pare d'accident laboral. Va treballar al taller de l'òptica Boada que hi havia a prop de la plaça de Bacardí, en la muntura d'ulleres. Tant a ella com a les seves germanes se les coneixia com *les filles de la filla de la Catedral*. El 1942 es va casar amb Luis López García i llavors van anar a viure al carrer de Rivero, 62. El Luis va néixer a Los Molinos (Múrcia), va ser operari d'Iberica de Industrias Químicas, S.A.E., al Poblenou i va morir el 1964.

A les famílies sempre hi ha algun membre que guarda fotografies, documents i records que fan que les generacions que segueixen puguin saber com era la vida dels seus avantpassats. L'Antònia és la persona d'aquesta família que ha transmès els records dels seus avis i els seus pares. Totes les fotografies i documentació les ha guardat ella i per això els seus fills i nets poden explicar històries del passat familiar. La vida llarga i la bona memòria l'han ajudat a fer de transmissora. Ara mateix va canviat de complir 100 anys.

Mercè López Corcoll, la besneta

L'Antònia i el Luis van tenir dos fills: Mercè i Pere. La Mercè, casada amb Francisco Cantos Calero, van tenir una filla: Mercè Cantos López. I el Pere, que es va casar amb Maria Teresa Reyes, van tenir dos fills: Maria del Mar i Lluís. Ells són la generació que recorden totes les històries dels seus avantpassats gràcies als records de l'Antònia.

Anant de camí a la font de la Llet, cap el 1943. D'esquerra a dreta: Luís López, Antònia Corcoll, Quimeta Corcoy i Amadeu Vaqué. Davant, Mercè Casas Homs

Antònia Corcoll cap el 1940

Mercè López Corcoll amb l'àvia Mercè Casas al carrer Rivero, 62 (anys cinquanta)

Isidre Fontgivell Corcoy, l'Isidret, aiguader

En les famílies de llocs petits de vegades es descobreix que estan entrelaçades unes amb les altres. Al conèixer la història de la bugadera Bonaventura hem descobert un lligam amb un personatge popular a Horta els anys cinquanta i seixanta: l'Isidret.

Miquela, una de les germanes de Pere Corcoy Corominas, va tenir tres fills i l'Isidre era el més petit. De petit va patir una malaltia que el va deixar amb un retard mental. Se'l va batejar a Sant Genís dels Agudells. Va anar a les Escuelas Católicas para Hijos de Obreros, anomenada "escuela de franc", al carrer dels Consorts Sans Bernet.

Quan es va fer gran va començar a fer de repartidor d'aigua de la font de la Llet. Des d'on vivia cada dia anava per la riera d'Horta, passava pel torrent de can Barret, per l'església de Sant Cebrià i fins arribar

Isidre Fontgivell Corcoy

a la font, que de vegades rajava molt poc. Sempre hi havia una cua de gent que anava a buscar aigua i l'Isidret esperava pacientment fins que li tocava omplir totes les garrafes. L'aigua deien que tenia propietats curatives per al ronyó i nombrosa clientela li encarregava una garrafa que ell duia carregada a l'esquena amb un sistema de corretges. Va fer aquesta feina amb gran dedicació i entusiasme sense passar cap dia que no anés a la font de la Llet.

Quan ja va ser més gran la feina de carregar i caminar per la muntanya se li va fer impossible de continuar. Malgrat s'entretenia amb d'altres coses enyorava molt la seva feina d'aiguader.

El 1978 residia al Guinardó prop la plaça Catalana i al travessar el carrer d'Amílcar el va atropellar un cotxe i no se'n va sortir de les ferides que li va causar. L'Isidret va ser una persona molt popular a Horta que tothom coneixia i estimava. (4)

NOTES I FONTS DE CONSULTA

- 1) *Oficis de dones d'Horta del segle XX*, Dora Serra i Espada, Ed. Dora Serra, Barcelona, 2005 (revisat el 2012)
- 2) *Qui té roba per rentar?* Mònica Díaz (coord.), Associació de Veïns i Veïnes d'Horta, Barcelona, 2008
- 3) Agraïm a Mercè López Corcoll i a la seva filla Mercè Cantos López la documentació i fotografies que ens ha proporcionat sobre la seva família.
- 4) *Gent popular d'Horta*, Mingo Borràs, Ed. HortAvui, Barcelona, 2003

Espigolar: recull d'experiències viscudes i contades per la gent gran d'Horta. José Carlos González, Cándida Corvillo Guisado. [Barcelona]: Ajuntament de Barcelona. Districte d'Horta Guinardó, 1995. (sobre la guerra, pàg. 78, entrevista: Antonia C. (Corcoll) i la seva germana Joaquina) (sobre els oficis de Antònia C. a l'òptica Boada i Joaquina a la fàbrica de catifes Sert de la Sagrera, pàg. 37, 105).

El llibre es pot trobar a la biblioteca d'Horta, secció col·lecció local. 9(46.71Bar) Gon, disponible. També, a la biblioteca del Guinardó – Mercè Rodoreda, secció local, exclòs de préstec.